

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น

สมาคมครูโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ภาคกลางและภาคตะวันออก ประจำปี ๒๕๖๙

ชื่อผลงาน Best Practice	“การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนผ่านโครงงานสร้างสรรค์ภูมิปัญญาจักสานด้วย CRAFT MODEL และวงจร PDCA”
ประเภท/ด้านของผลงาน	ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมดีเด่น
ชื่อผู้จัดทำ/คณะทำงาน	ว่าที่ร้อยตรีธันท์ เล็กเกา
ตำแหน่ง	รองผู้อำนวยการชำนาญการ
โรงเรียน	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง)
สังกัด	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑
ปีการศึกษา	ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๙
กลุ่มเป้าหมาย	นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ระยะเวลาที่ดำเนินงาน	พฤษภาคม ๒๕๖๙ - มีนาคม ๒๕๗๐

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยเฉพาะการพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี และการทำงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเอง และการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ การจัดการศึกษายังควรมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเสียสละและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม อันสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม และมีงานทำ มีอาชีพ สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง) มีหลักสูตรวิชาจักสานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้และทักษะกระบวนการทำงานไปใช้ในการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเอง การประกอบอาชีพ และการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีคุณค่า โดยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทจริงของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในห้องเรียนกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดทักษะการทำงาน มีความรับผิดชอบ อดทน มีวินัย รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นการวางรากฐานด้านคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ และสามารถเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ทดลองใช้วัสดุ เครื่องมือ และกระบวนการทำงานด้วยตนเอง ตลอดจนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้บางลักษณะที่เน้นการอธิบายหรือการทำใบงานเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบ และสมรรถนะอาชีพที่จำเป็นต่อผู้เรียน ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกคิด วางแผน แก้ปัญหา ตัดสินใจ และรับผิดชอบต่อผลงานของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่ “คนดี” และ “คนมีความสามารถ” สามารถนำทักษะไปใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้

ขณะเดียวกัน โรงเรียนมีบริบทด้านวัสดุธรรมชาติ วัสดุจากงานจักสาน และวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ เช่น ดอกไม้ไผ่ เศษไม้ไผ่ เศษดอก เชือกกล้วย เชือกปอ ฝักบัวแห้ง ดอกไม้ และวัสดุเหลือใช้จากงานจักสาน วัสดุเหล่านี้มีได้เป็นเพียงสิ่งของสำหรับนำมาใช้ในการประดิษฐ์เท่านั้น แต่ยังเป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านงานช่าง งานจักสาน การออกแบบ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การลดของเหลือทิ้ง การสร้างมูลค่าเพิ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ความประหยัด ความพอประมาณ และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

จากบริบทดังกล่าว จึงนำไปสู่การพัฒนา “คอมไพสัดตบงกชจักสาน” เป็นชิ้นงานต้นแบบที่บูรณาการงานจักสาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้วัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมตั้งแต่การสำรวจวัสดุ การออกแบบ การวางแผน การทดลอง การลงมือปฏิบัติ การแก้ไขข้อบกพร่อง การปรับปรุงชิ้นงาน และการนำเสนอผลงาน กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือทำ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสะท้อนผลจากสิ่งที่ตนเองปฏิบัติ มากกว่าการเป็นเพียงผู้รับความรู้จากครู พร้อมทั้งส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านการทำงาน เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความอดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความคิดเห็น และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาหรือโจทย์ที่ท้าทาย ลงมือออกแบบและแก้ปัญหา ทำงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างผลผลิตที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะสำคัญของ Project-Based Learning ตามแนวคิดของ Thomas ที่มองว่าโครงงานเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้รอบโครงงาน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบ แก้ปัญหา ตัดสินใจ และสร้างผลผลิตหรือผลงานที่เป็นจริง กระบวนการดังกล่าวจึงไม่เพียงพัฒนาความรู้และทักษะเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน เห็นคุณค่าของการทำงาน มีความมุ่งมั่น รับผิดชอบ และสามารถเชื่อมโยงทักษะที่ได้รับไปสู่การประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ในอนาคต

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ดังนั้น ผู้จัดทำจึงพัฒนานวัตกรรม “โคมโไฟสตัดบงกชจักสาน” : นวัตกรรมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านโครงงานสร้างสรรค์จากวัสดุท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ สู่ความเป็นเลิศด้วย CRAFT MODEL และวงจร PDCA เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ คุณธรรมจริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเข้าด้วยกัน โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีทักษะชีวิต มีสมรรถนะในการทำงาน สามารถพึ่งพาตนเอง มีพื้นฐานสำหรับการมีงานทำและมีอาชีพ ตลอดจนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การบริหารสถานศึกษาในกระบวนการดังกล่าวจึงมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมและระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และทรัพยากรในท้องถิ่น ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้วงจร PDCA เป็นกลไกในการวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน สอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความสามารถในการทำงานและประกอบอาชีพ และสามารถดำรงตนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติต่อไป

ภาพที่ ๑ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ผู้เรียนร่วมกันออกแบบและทดลองขึ้นรูปโครงสร้าง

ภาพที่ ๒ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและพัฒนาทักษะงานจักสานผ่านการใช้วัสดุและเครื่องมือ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ภาพที่ ๓ การพัฒนาชิ้นงานโคมไฟสตัตบงกชจักสานจากวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้

๒. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่ใช้

การพัฒนา “โคมไฟสตัตบงกชจักสาน” ใช้แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางการศึกษาเป็นฐานในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งให้การบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาสมรรถนะอาชีพ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรในชุมชน การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ไปจนถึงการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สังเคราะห์เป็นกรอบการดำเนินงานที่ประกอบด้วย แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะอาชีพและการมีงานทำ การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น Active Learning^๑, Project-Based Learning^๒, Experiential Learning^๓, CRAFT MODEL และวงจร PDCA^๔ ซึ่งเชื่อมโยงกับพระบรมราโชบาย^๕ ด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

การบริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างระบบสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ผู้บริหารจึงควรบริหารงานโดยยึด

¹ Charles C. Bonwell and James A. Eison, Active Learning: Creating Excitement in the Classroom, ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1 (Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human Development, 1991), p. 2.

² John W. Thomas, A Review of Research on Project-Based Learning (San Rafael, CA: Autodesk Foundation, 2000), p. 1.

³ David A. Kolb, Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1984), p. 38.

⁴ W. Edwards Deming, Out of the Crisis (Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study, 1986), p. 88.

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, “พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐,” กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาผู้เรียน ๔ ด้าน ได้แก่ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม การมีงานทำมีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี.

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทจริง สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุและทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

สำหรับนวัตกรรม “โคมโไฟล์ตบงกชจักสาน” การบริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนให้ครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกัน วางแผนการดำเนินงาน จัดสรรทรัพยากร สนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๒.๒ แนวคิดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ แต่ต้องพัฒนาคุณธรรมควบคู่กันไป โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความประหยัด ความเสียสละ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น และการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข

นวัตกรรม “โคมโไฟล์ตบงกชจักสาน” จึงบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมไว้ในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ตั้งแต่การเตรียมวัสดุ การใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย การแบ่งหน้าที่ การทำงานเป็นทีม การรับผิดชอบต่อหน้าที่ การดูแลทรัพยากร การแก้ไขข้อผิดพลาด และการนำเสนอผลงาน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคุณธรรมผ่านสถานการณ์จริง มิใช่เพียงการเรียนรู้จากเนื้อหาหรือการท่องจำ

๒.๓ แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะอาชีพและการมีงานทำ

การเรียนรู้ด้านอาชีพควรมุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้จริง มากกว่าการจดจำขั้นตอนการทำงานเพียงอย่างเดียว โดยควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน ออกแบบ ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา ทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประเมินคุณภาพ และพัฒนาผลงานของตนเอง ตลอดจนมองเห็นแนวทางในการต่อยอดทักษะสู่การประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ในอนาคต

ดังนั้น นวัตกรรมนี้จึงไม่ได้มุ่งหวังเพียงให้ผู้เรียน “ทำโคมโไฟล์ได้” แต่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการทำงาน สามารถคิดและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และนำประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้

๒.๔ แนวคิดการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรในชุมชน

การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในบริบทของโรงเรียนมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจากสิ่งใกล้ตัว เห็นคุณค่าของทรัพยากรและภูมิปัญญาของชุมชน และสามารถเชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับชีวิตจริง

สำหรับ “โคมโไฟล์ตบงกชจักสาน” มีการนำวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ เช่น ดอกไม้ไผ่ เศษไม้ไผ่ เศษดอก เชือกกล้วย เชือกปอ ฝักบัวแห้ง ดอกไม้ และวัสดุเหลือใช้จากงานจักสาน มาใช้เป็นทรัพยากรในการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งด้านการเลือกและเตรียมวัสดุ เทคนิคการจักสาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการสร้างมูลค่าเพิ่ม

กระบวนการดังกล่าวช่วยปรับมุมมองของผู้เรียนจาก “วัสดุเหลือใช้” → “ทรัพยากรที่นำกลับมาใช้ประโยชน์” → “ชิ้นงานสร้างสรรค์” → “ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า” ซึ่งสะท้อนแนวคิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาทักษะอาชีพ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๒.๕ แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

Active Learning เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น ผ่านการลงมือทำ การคิด การอภิปราย การแก้ปัญหา และการสะท้อนผลจากการปฏิบัติ โดย Bonwell และ Eison อธิบายว่า Active Learning เน้นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนลงมือทำสิ่งต่าง ๆ และคิดเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังทำ มากกว่าการรับฟังการบรรยายเพียงอย่างเดียว¹

สำหรับนวัตกรรม “โคมโไฟส์ตตบงกชจักสาน” แนวคิด Active Learning ถูกนำมาใช้โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริงตั้งแต่การสำรวจและเลือกวัสดุ การออกแบบ การทดลองสาน การประกอบชิ้นงาน การแก้ไขปัญหา การปรับปรุง และการนำเสนอผลงาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถเชื่อมโยงความรู้กับการทำงานจริง และเกิดทักษะการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน

๒.๖ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Learning)

Project-Based Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านโครงงานที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเผชิญกับโจทย์หรือปัญหา วางแผน สืบค้น ทดลอง ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา ตัดสินใจ และสร้างผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม²

นวัตกรรม “โคมโไฟส์ตตบงกชจักสาน” จึงกำหนดให้ชิ้นงานเป็นผลผลิตปลายทางของกระบวนการเรียนรู้ มิใช่เพียงกิจกรรมประดิษฐ์เพื่อความสวยงาม ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตั้งแต่การวิเคราะห์วัสดุ การออกแบบ โครงสร้าง การเลือกเทคนิคการจักสาน การคำนวณและเตรียมวัสดุ การใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย การทดลอง การแก้ปัญหา การประเมินคุณภาพ และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์

กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทั้งทักษะทางอาชีพและคุณลักษณะในการทำงาน เช่น ความเป็นมิตร ความอดทน ความมีวินัย การทำงานเป็นทีม และความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

๒.๗ ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

Kolb เสนอว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ความรู้ถูกสร้างขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ โดยมีลักษณะเป็นวงจร ประกอบด้วยประสบการณ์รูปธรรม การสะท้อนจากประสบการณ์ การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรม และการทดลองปฏิบัติ³

แนวคิดนี้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในนวัตกรรมอย่างชัดเจน กล่าวคือ

ทดลองทำ → พบปัญหา → สังเกตและสะท้อนผล → ปรับวิธีการ → ทดลองใหม่ → พัฒนาชิ้นงาน

ผู้เรียนจึงไม่ได้เรียนรู้เพียงจากคำอธิบายของครู แต่สร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์จริง และนำผลจากการปฏิบัติมาใช้ในการปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่อง

๒.๘ CRAFT MODEL เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

CRAFT MODEL ถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนพัฒนาจากการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์ผลงานและสมรรถนะอาชีพ โดยเชื่อมโยงการคิด การลงมือปฏิบัติ การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และการนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้

ในการดำเนินงาน “โคมโไฟส์ตตบงกชจักสาน” CRAFT MODEL ทำหน้าที่เป็นกรอบระดับการจัดการเรียนรู้ ขณะที่ Active Learning, Project-Based Learning และ Experiential Learning เป็นแนวคิดและทฤษฎีที่สนับสนุนวิธีการเรียนรู้ และ PDCA ทำหน้าที่เป็นกลไกกำกับคุณภาพของกระบวนการทั้งหมด ทำให้แต่ละองค์ประกอบไม่แยกส่วน แต่ทำงานเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกัน

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๒.๙ วงจรควบคุมและพัฒนาคุณภาพ PDCA

วงจร PDCA ประกอบด้วย Plan – Do – Check – Act เป็นกระบวนการสำหรับวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบผล และนำผลไปปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดวงจร Shewhart/Deming Cycle ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและการปรับปรุงกระบวนการอย่างเป็นระบบ⁴

สำหรับ Best Practice นี้ PDCA ถูกใช้เป็นกลไกควบคุมคุณภาพของ CRAFT MODEL โดย

P (Plan) วางแผนจากสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของผู้เรียน กำหนดเป้าหมาย ออกแบบ กิจกรรม เตรียมวัสดุและเครื่องมือ

D (Do) ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกผ่านโครงงาน ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและสร้างชิ้นงาน

C (Check) ตรวจสอบกระบวนการ ผลการเรียนรู้ คุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะอาชีพ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์

A (Act) นำผลการประเมินและข้อค้นพบมาสะท้อนผล ปรับปรุงกิจกรรม กระบวนการ และผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาในรอบต่อไป

ดังนั้น PDCA จึงทำหน้าที่เป็น “กลไกพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง” ที่ช่วยให้ CRAFT MODEL สามารถดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบได้ และนำผลไปพัฒนาต่อยอดได้จริง

๒.๑๐ พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

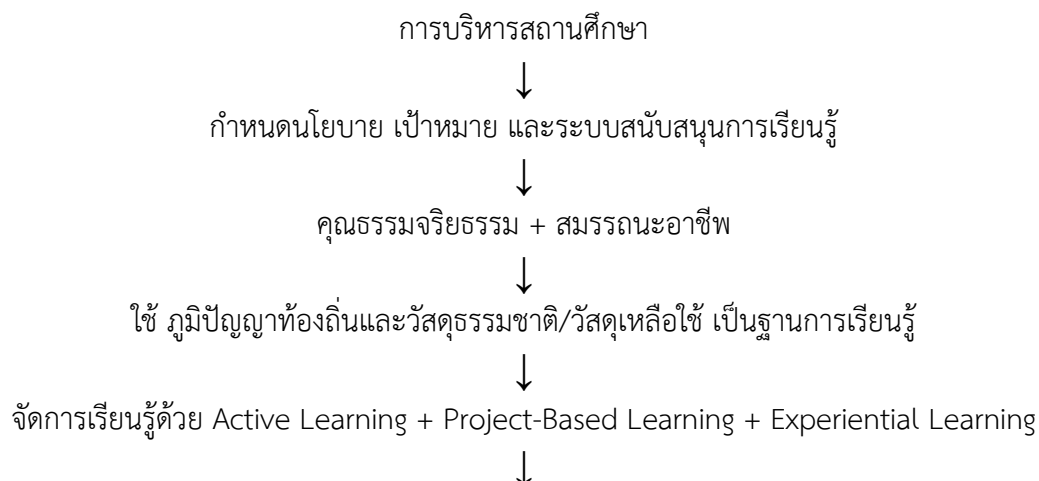
การพัฒนานวัตกรรม “โคมโพลีสตบงกชจักสาน” ยึดแนวทางพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ เป็นกรอบสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งให้การศึกษาสร้าง พื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม เป็นคนดี มีทัศนคติที่ถูกต้อง และมีพื้นฐานสำหรับการมีงานทำและมีอาชีพ

แนวคิดดังกล่าวถูกถ่ายทอดสู่การจัดการเรียนรู้ผ่านการให้ผู้เรียนได้ฝึกความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ อดทน ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการ พัฒนาความรู้ ทักษะการทำงาน การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการสร้างผลิตภัณฑ์ที่สามารถต่อยอดสู่ การประกอบอาชีพได้

จึงกล่าวได้ว่า นวัตกรรมนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “คนดี มีทักษะ มีอาชีพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีคุณค่า” โดยใช้การเรียนรู้จากงานจักสานและทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานในการสร้างประสบการณ์จริง

๒.๑๑ การสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีสู่กรอบการดำเนินงาน

จากแนวคิด หลักการ และทฤษฎีดังกล่าว สามารถสังเคราะห์เป็นความสัมพันธ์ของการพัฒนา นวัตกรรมได้ดังนี้

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ดำเนินกระบวนการตาม CRAFT MODEL

กำกับ ติดตาม และพัฒนาคุณภาพด้วย PDCA

เกิดผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีทักษะการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น และมีพื้นฐานต่อยอดสู่การมีงานทำและมีอาชีพ

สอดคล้องกับ พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ดังนั้น แนวคิดทั้งหมดจึงไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่แยกออกจากกัน แต่เป็นระบบการพัฒนาที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับการบริหารสถานศึกษา ระดับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ไปจนถึงผลลัพธ์ของผู้เรียน โดยมี CRAFT MODEL เป็นกรอบการดำเนินงาน และ PDCA เป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง และยั่งยืน

๓. วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

๓.๑ เพื่อพัฒนาระบบบริหารและจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้โครงงาน “โคมไฟสัตตบงกชจักสาน” จากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้ เป็นฐานในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยบูรณาการ Active Learning, Project-Based Learning, CRAFT MODEL และวงจร PDCA อย่างเป็นระบบ

๓.๒ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสมรรถนะอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ให้มีความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีจิตสาธารณะ และสามารถวางแผน ออกแบบ เลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ ปฏิบัติงาน แก้ปัญหา ทำงานร่วมกับผู้อื่น และประเมินปรับปรุงคุณภาพผลงานได้

๓.๓ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจใน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานจักสาน สามารถนำ วัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้มาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนต่อยอดความรู้และทักษะสู่แนวคิดด้านอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างพึ่งพาตนเอง อันสอดคล้องกับ พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มี พื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองดี

๔. เป้าหมายของผลงาน

๔.๑ เป้าหมายเชิงปริมาณ

๑. โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกตาม CRAFT MODEL และวงจร PDCA และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ร้อยละ ๑๐๐ ได้เข้าร่วมการเรียนรู้ผ่านโครงงาน “โคมไฟสัตตบงกชจักสาน”

๒. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ มีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน ได้แก่ ความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และทำงานร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับดีขึ้นไป

๓. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ มีสมรรถนะอาชีพในการวางแผน ออกแบบ เลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ ปฏิบัติงาน แก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับดีขึ้นไป

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๔.๒ เป้าหมายเชิงคุณภาพ

๑. โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นระบบ โดยผู้บริหาร ครู และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตาม CRAFT MODEL และวงจร PDCA

๒. ผู้เรียนเป็น “คนดี มีทักษะ มีอาชีพ” มีคุณธรรมในการทำงาน มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาจักสานและวัสดุท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า

๓. ผู้เรียนเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถต่อยอดความรู้และทักษะไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพ การพึ่งพาตนเอง และการเป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐

๕. กระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงาน

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาสมรรถนะอาชีพของผู้เรียน ดำเนินงานโดยใช้ CRAFT MODEL เป็นนวัตกรรมและกรอบกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผ่านโครงการ “โคมไฟ สัตตบงกชจักสาน” โดยมีวงจร PDCA เป็นกลไกกำกับคุณภาพ ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบ การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาคุณธรรมและสมรรถนะอาชีพไปสู่ผลลัพธ์ผู้เรียนดังนี้

๕.๑ ขั้นที่ ๑ บริหารจัดการและวิเคราะห์บริบท (PLAN : Context)

ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา สภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งสำรวจทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพ วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดสรรวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง การทดลอง การสร้างชิ้นงานและการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงนำ งานจักสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัสดุธรรมชาติ และวัสดุเหลือใช้ มาเป็นฐานในการออกแบบโครงการ “โคมไฟ สัตตบงกชจักสาน” เพื่อให้การเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทและความสนใจของผู้เรียน

๕.๒ ขั้นที่ ๒ กำหนดโจทย์และออกแบบการเรียนรู้ (PLAN : Challenge)

ครูและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดโจทย์การเรียนรู้ว่า “จะนำวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้มาออกแบบและสร้างโคมไฟที่สวยงาม ใช้งานได้จริง และสะท้อนอัตลักษณ์งานจักสานได้อย่างไร” จากนั้นร่วมกันศึกษาความเป็นไปได้ กำหนดแนวคิด ออกแบบชิ้นงาน วางแผนการดำเนินงาน แบ่งหน้าที่และกำหนดเกณฑ์คุณภาพของผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นจนจบ

๕.๓ ขั้นที่ ๓ ดำเนินการเรียนรู้ตาม CRAFT MODEL (DO)

ครูจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ CRAFT MODEL เป็นกรอบการดำเนินงาน ดังนี้

C : Context & Challenge – ศึกษาบริบทและกำหนดโจทย์ท้าทายผู้เรียนศึกษาภูมิปัญญาจักสาน วัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ และแนวคิดการสร้างโคมไฟ วิเคราะห์ปัญหา ตั้งคำถาม และกำหนดโจทย์การสร้างชิ้นงาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

R : Research & Resource – ศึกษาค้นคว้าและจัดการทรัพยากรผู้เรียนศึกษารูปแบบคอมพิวเตอร์ เทคนิคงานจักสาน คุณสมบัติของวัสดุ การใช้เครื่องมือ และหลักความปลอดภัย สืบค้นและจำแนกวัสดุ วิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัด แล้วเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสมและคุ้มค่า

A : Active Learning & Action – เรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติผู้เรียนร่วมกันออกแบบ ทดลอง ฝึกจักสาน ประกอบโครงสร้าง และสร้างชิ้นงานจริง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก สาธิตให้คำแนะนำ และใช้คำถามกระตุ้นการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและประสบการณ์ตรง

F : Fabrication & Feedback – สร้างชิ้นงาน รับข้อมูลย้อนกลับ และปรับปรุงผู้เรียนสร้างและทดสอบชิ้นงานด้านความแข็งแรง ความเรียบร้อย ความเหมาะสมของรูปทรง และความสวยงาม รับข้อมูลย้อนกลับจากครูและเพื่อน สะท้อนผลการทำงาน และนำเสนอเสนอแนะมาปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น

T : Transfer & Teamwork – ถ่ายทอดผลงานและเรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนนำเสนอแนวคิด ขั้นตอนการผลิต วัสดุที่ใช้ ปัญหา วิธีแก้ไข และคุณค่าของผลิตภัณฑ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ถ่ายทอดเทคนิค และร่วมประเมินผลงาน เพื่อพัฒนาการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทจริง

๕.๔ ขั้นที่ ๔ พัฒนาคุณธรรมและสมรรถนะอาชีพ (DO : Development) ตลอดกระบวนการเรียนรู้ ครูบูรณาการการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาสมรรถนะอาชีพ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน จิตสาธารณะ และทำงานร่วมกับผู้อื่น พร้อมพัฒนาทักษะการวางแผน การออกแบบ การเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ การปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์

๕.๕ ขั้นที่ ๕ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (CHECK : Reflection) ผู้บริหาร และครูติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านกระบวนการเรียนรู้ พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะอาชีพ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยใช้การสังเกต การประเมินชิ้นงาน การประเมินตนเอง การประเมินเพื่อน และการสะท้อนผล เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการเรียนรู้และพัฒนาผลงาน

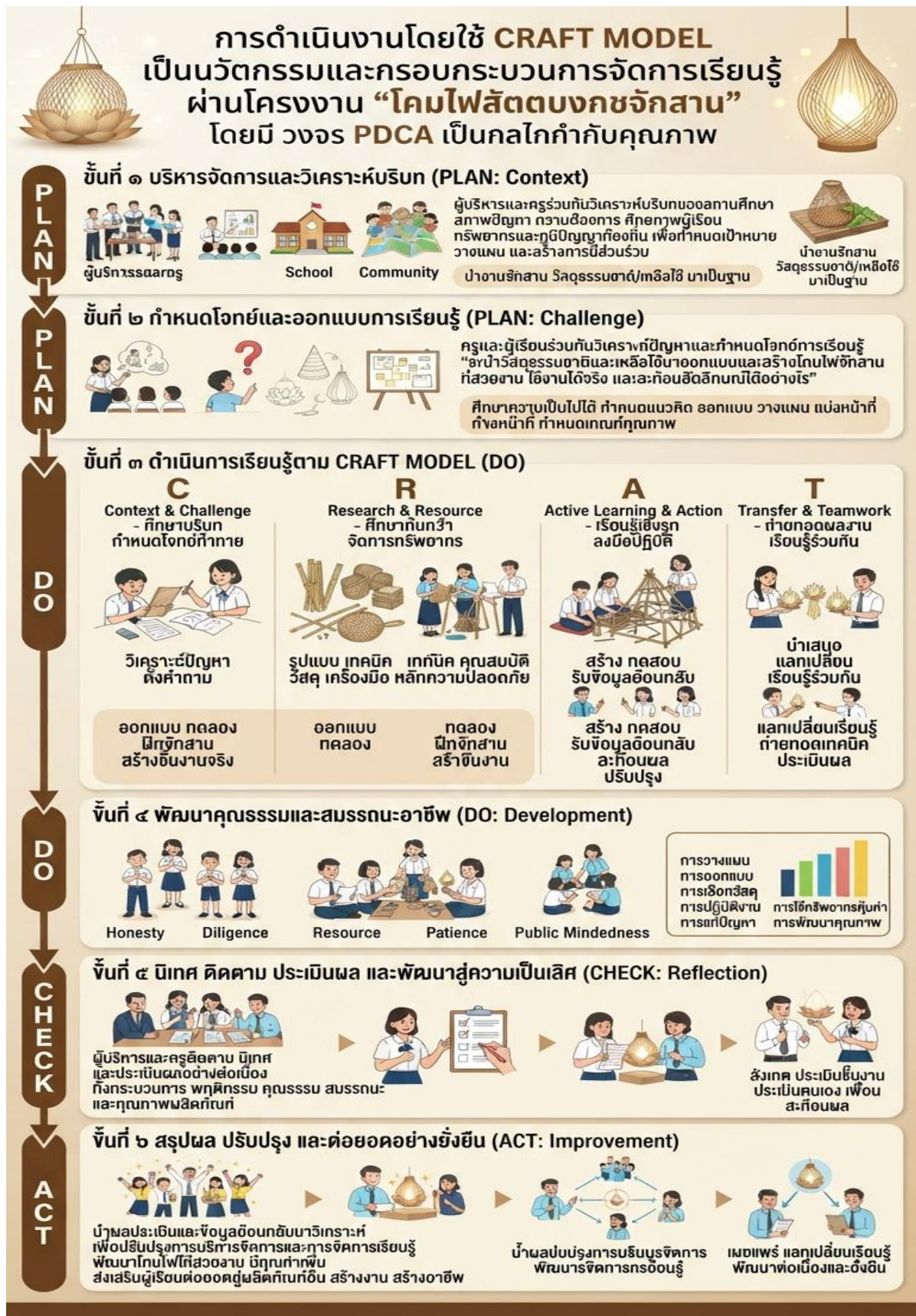
๕.๖ ขั้นที่ ๖ สรุปผล ปรับปรุง และต่อยอดอย่างยั่งยืน (ACT : Improvement) นำผลการประเมิน และข้อมูลย้อนกลับมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ พัฒนาคุณภาพ “คอมพิวเตอร์บกจักสาน” ให้มีความประณีต สวยงาม ใช้งานได้จริง และมีมูลค่าเพิ่ม พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะไปต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์อื่น การสร้างงานและอาชีพ ตลอดจนเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

กลไกการกำกับคุณภาพ

กระบวนการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เป็นระบบ ดังนี้

การบริหารจัดการและวิเคราะห์บริบท → กำหนดโจทย์และออกแบบการเรียนรู้ → CRAFT MODEL → ลงมือปฏิบัติจริง → พัฒนาคุณธรรมและสมรรถนะอาชีพ → นิเทศ ติดตาม และประเมินผล → สะท้อนผลและปรับปรุง → ต่อยอดสู่ความเป็นเลิศ

โดย CRAFT MODEL เป็นวัฏจักรที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วน PDCA เป็นกลไกกำกับคุณภาพในทุกระยะ ตั้งแต่ PLAN-DO-CHECK-ACT ทำให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้มีความเป็นระบบ สามารถตรวจสอบ พัฒนา และต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมจริยธรรม มีสมรรถนะอาชีพ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาไปสู่ “คนดี มีทักษะ มีอาชีพ และพึ่งพาตนเองได้”

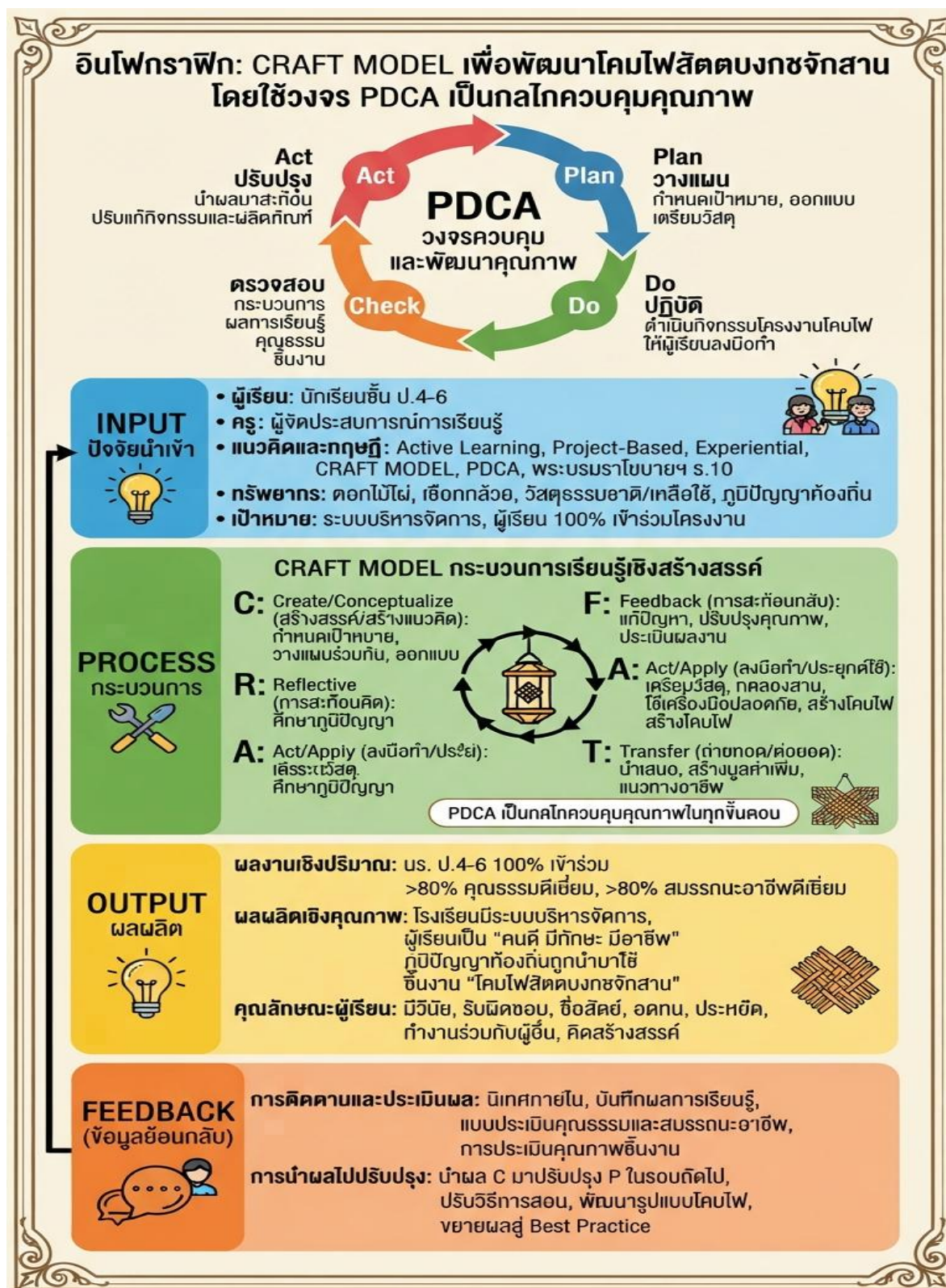

ภาพที่ ๔ แผนภาพการดำเนินงาน

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๖. นวัตกรรม/รูปแบบ/วิธีการที่นำมาใช้

๖.๑ นวัตกรรมหลัก

ภาพที่ ๕ แผนภาพนวัตกรรมหลัก

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

นวัตกรรมของผลงาน คือ “โคมไฟστάตบงกขจักสาน” ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่นำแนวคิดงานจักสาน มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้แบบโครงงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่การคิด วิเคราะห์ ออกแบบ เลือกวัสดุ สร้างชิ้นงาน ทดลอง แก้ปัญหา ปรับปรุง และนำเสนอ ผลงานนวัตกรรมนี้มีได้มุ่งเน้นเพียง “การทำโคมไฟให้สำเร็จ” แต่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิด สมรรถนะอาชีพ ได้แก่ การวางแผน การใช้วัสดุและเครื่องมือ การปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และความรับผิดชอบ

๖.๒ รูปแบบ CRAFT MODEL/การบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้

ภาพที่ ๖ นวัตกรรมบูรณาการแนวคิดสำคัญ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๗. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

ตารางที่ ๑ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานให้มีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยกำหนดบทบาทดังนี้

ผู้เกี่ยวข้อง	บทบาทและการมีส่วนร่วม
ผู้บริหารสถานศึกษา	สนับสนุนนโยบาย ทรัพยากร สถานที่ เวลา และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม
ครูผู้ดำเนินงาน	วิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบกิจกรรม จัดการเรียนรู้ สาธิต ให้คำปรึกษา ติดตาม และประเมินผล
ผู้เรียน	ร่วมคิด วางแผน ศึกษาค้นคว้า ออกแบบ ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา สร้างและปรับปรุงชิ้นงาน
เพื่อน/สมาชิกกลุ่ม	แบ่งหน้าที่ ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อมูลย้อนกลับ และประเมินผลงานร่วมกัน
ผู้ปกครอง	สนับสนุนการเรียนรู้ ให้กำลังใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะไปใช้ต่อยอดที่บ้าน
ผู้รู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวัสดุ งานจักสาน และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ชุมชน/เครือข่าย	สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ วัสดุ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอหรือเผยแพร่ผลงาน

๘. การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลใช้แนวคิด Assessment for Learning และ Authentic Assessment โดยประเมินทั้ง กระบวนการ ผลงาน และพัฒนาการของผู้เรียน ไม่เน้นเฉพาะผลสำเร็จของผลิตภัณฑ์

๘.๑ ระยะการประเมิน

๑) ก่อนดำเนินงาน (Pre-Assessment) ประเมินพื้นฐานของผู้เรียนเกี่ยวกับ

- ความรู้เกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือ
- ทักษะการปฏิบัติงาน
- การวางแผนและการออกแบบ
- การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- ความสนใจและเจตคติต่อกิจกรรมอาชีพ

เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) ระหว่างดำเนินงาน (Assessment for Learning) ครูติดตามพัฒนาการอย่างต่อเนื่องผ่าน

- แบบสังเกตพฤติกรรม
- แบบบันทึกการปฏิบัติงาน
- ใบงาน/แบบบันทึกการออกแบบ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

- การตรวจสอบความก้าวหน้าของชิ้นงาน
- การสนทนาและการสะท้อนผล
- การประเมินตนเอง
- การประเมินโดยเพื่อน

หากพบปัญหา ครูให้ข้อมูลย้อนกลับและปรับกิจกรรมทันที

๓) หลังดำเนินงาน (Assessment of Learning) ประเมินผลลัพธ์จาก

- คุณภาพของโคมไพสตัดบงกชจักสาน
- ทักษะการปฏิบัติงาน
- ความคิดสร้างสรรค์
- การแก้ปัญหา
- การทำงานเป็นทีม
- ความรับผิดชอบ
- การสื่อสารและการนำเสนอ
- ความภาคภูมิใจและเจตคติต่อการประกอบอาชีพ

๘.๒ ตารางที่ ๒ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ประเด็น	เครื่องมือ	วิธีประเมิน
ความรู้	แบบทดสอบ/แบบประเมินความรู้	ก่อน-หลังดำเนินงาน
ทักษะปฏิบัติ	แบบประเมินทักษะ	สังเกตขณะปฏิบัติงาน
การวางแผน	แบบประเมินกระบวนการทำงาน	ตรวจแผนและการปฏิบัติ
ความคิดสร้างสรรค์	Rubric ประเมินชิ้นงาน	ประเมินผลงาน
การแก้ปัญหา	แบบสังเกต/แบบสะท้อนผล	ระหว่างทำโครงการ
การทำงานเป็นทีม	แบบสังเกตพฤติกรรม	รายบุคคลและรายกลุ่ม
คุณภาพผลิตภัณฑ์	Rubric คุณภาพชิ้นงาน	ประเมินโคมไพ
การนำเสนอ	แบบประเมินการนำเสนอ	การนำเสนอผลงาน
ความพึงพอใจ	แบบสอบถาม	หลังดำเนินงาน

๘.๓ เกณฑ์การประเมินความสำเร็จ

กำหนดเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องกับเป้าหมายของผลงาน ดังนี้

เชิงปริมาณ

๑. ผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ ๑๐๐ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และการสร้างชิ้นงาน
๒. ผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ มีพัฒนาการด้านสมรรถนะอาชีพในระดับ ดีขึ้นไป

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๓. ผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ สามารถวางแผน ออกแบบ ลงมือปฏิบัติ และปรับปรุงชิ้นงาน ตามกระบวนการที่กำหนด

๔. ผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕ มีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติงาน ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายในระดับ ดีขึ้นไป

๕. ผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ สามารถเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือได้อย่างเหมาะสมและคำนึง ถึงความปลอดภัย

๙. ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

การดำเนินงาน “โคมโพลีสตบงกชจักสาน” เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ CRAFT MODEL เป็นนวัตกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับ วงจร PDCA เป็นกลไกกำกับ คุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทและผู้เรียน การกำหนดเป้าหมาย การออกแบบ การเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม การนิเทศติดตาม การประเมินผล การสะท้อนผล และการปรับปรุงพัฒนา ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นระบบทั้งในระดับผู้เรียน ครู สถานศึกษา และชุมชน/ภาคีเครือข่าย

กระบวนการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้น Active Learning และ Project-Based Learning ให้ผู้เรียนเรียนรู้ จากสถานการณ์จริงและลงมือปฏิบัติจริง ตั้งแต่การสำรวจและศึกษาวัสดุ การวิเคราะห์คุณสมบัติของวัสดุ การกำหนดโจทย์และวางแผน การออกแบบ การเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ การขึ้นรูป การจักสาน การประกอบ การตกแต่ง การตรวจสอบคุณภาพ การรับข้อมูลย้อนกลับ การแก้ไขข้อบกพร่อง การปรับปรุง ชิ้นงาน และการนำเสนอผลงาน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้ชี้แนะ ขณะที่ผู้เรียนมีบทบาท เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ของตนเอง

ผลจากการดำเนินงานทำให้เกิด “โคมโพลีสตบงกชจักสาน” ซึ่งเป็นชิ้นงานต้นแบบที่นำวัสดุธรรมชาติ และวัสดุเหลือใช้ ได้แก่ ดอกไม้ไฟ เศษไม้ไฟ เศษดอก เชือกกล้วย เชือกปอ ฝักบัวแห้ง ดอกไม้ และเศษวัสดุจาก งานจักสาน มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าเพิ่ม สะท้อนการบูรณาการองค์ความรู้ด้านงานช่าง งานจักสาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ ศิลปะ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำอัตลักษณ์ของ “ดอกบัวสตบงกช” มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้ง ความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมและสมรรถนะอาชีพ ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีจิตสาธารณะ และเห็นคุณค่าของการทำงานสุจริต สามารถวางแผน ออกแบบ เลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ ปฏิบัติงาน แก้ไข ปัญหา ตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพผลงานได้ ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานและเห็นแนวทางใน การนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและต่อยอดสู่แนวคิดด้านอาชีพ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ในระดับครูและสถานศึกษา การดำเนินงานทำให้เกิดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นระบบ ครูสามารถนำบริบทและทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ พัฒนาสื่อ เครื่องมือ และวิธีการวัดและประเมินผลที่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนจากการปฏิบัติจริง ขณะที่สถานศึกษามีรูปแบบการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงการวางแผน การสนับสนุนทรัพยากร การนิเทศติดตาม การประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การดำเนินงานยังสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย ในการนำภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมการอนุรักษ์งานจักสาน การใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า และการสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ ทำให้นวัตกรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลสู่กิจกรรมการเรียนรู้ด้านงานอาชีพ งานประดิษฐ์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในบริบทอื่นได้

โดยสรุป CRAFT MODEL เป็นนวัตกรรมและกรอบกระบวนการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ส่วน PDCA เป็นกลไกกำกับคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้มีความเป็นระบบ เชื่อมโยงจากบริบทและทรัพยากรในท้องถิ่นไปสู่การลงมือปฏิบัติ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพ และผลลัพธ์ผู้เรียน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “คนดี มีทักษะ มีอาชีพ และพึ่งพาตนเองได้” อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

๑๐. ผลต่อผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ผ่านโครงการ “โคมโไฟสัตตบงกชจักสาน” ส่งผลต่อผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ อย่างรอบด้าน ดังนี้

๑) ด้านความรู้ ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทและคุณสมบัติของวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ หลักการเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ กระบวนการจักสาน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การประกอบและตกแต่งชิ้นงาน ตลอดจนหลักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุในท้องถิ่น

๒) ด้านสมรรถนะอาชีพและทักษะการปฏิบัติงาน ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงาน เตรียมและเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ ใช้เครื่องมือได้อย่างเหมาะสม ปฏิบัติงานตามขั้นตอน จักสาน ประกอบและตกแต่งชิ้นงาน ตรวจสอบคุณภาพ แก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงผลงานให้มีความสมบูรณ์ สามารถนำทักษะพื้นฐานไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและต่อยอดสู่แนวคิดด้านอาชีพได้

๓) ด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาจากการปฏิบัติงานจริง เช่น การขึ้นรูปโครงสร้าง การยึดวัสดุ ความแข็งแรง ความสมดุล ความเหมาะสมของวัสดุ และความสวยงามของชิ้นงาน ทำให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ทดลอง เปรียบเทียบ ตัดสินใจ และเลือกแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๔) ด้านความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบ ผู้เรียนสามารถออกแบบรูปแบบ สี ลวดลายและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ โดยนำอัตลักษณ์ของ “ดอกบัวสัตตบงกช” มาประยุกต์ร่วมกับงานจักสาน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม มีเอกลักษณ์ และสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง พร้อมทั้งเรียนรู้แนวทางการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากวัสดุที่มีอยู่

๕) ด้านการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนสามารถแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบงานของตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยเหลือเพื่อน และร่วมกันตัดสินใจในการพัฒนาชิ้นงาน ส่งเสริมการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม

๖) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและเจตคติต่อการทำงาน ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการปฏิบัติงานจริง ได้แก่ ความรับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีความรอบคอบ และมีจิตสาธารณะ เห็นคุณค่าของการทำงานสุจริต เคารพกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดจากความสามารถ ความพยายาม และความร่วมมือของตนเอง

๗) ด้านการเห็นคุณค่าภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น ผู้เรียนตระหนักว่าวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์และสร้างคุณค่าได้ เห็นความสำคัญของงานจักสานและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำองค์ความรู้เดิมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยได้

๘) ด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะจากการเรียนรู้กับชีวิตจริง เห็นแนวทางการสร้างผลิตภัณฑ์ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการทำงานอย่างสุจริต ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาสู่การมีงานทำ มีอาชีพในอนาคต

๑๑. ผลต่อครู

การดำเนินงานส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาทั้งด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเชิงรุก การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล และการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

๑. ครูมีแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ชี้แนะ และผู้ให้คำปรึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและลงมือปฏิบัติจริง

๒. ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เชื่อมโยงความรู้ในห้องเรียนกับสถานการณ์จริง ภูมิปัญญา ทรัพยากร และปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและสัมพันธ์กับบริบทของท้องถิ่น

๓. ครูมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพ ควบคู่กับความรู้และทักษะ โดยบูรณาการความรับผิดชอบ วินัย ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ความอดทน การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาไว้ในกระบวนการปฏิบัติงาน

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๔. ครูพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะอาชีพ ได้แก่ การวางแผน การออกแบบ การเลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ การปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา การตรวจสอบคุณภาพ การปรับปรุงผลงาน และการนำเสนอผลงาน

๕. ครูมีเครื่องมือและแนวทางในการติดตามและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนจาก กระบวนการ ปฏิบัติจริง พฤติกรรมการทำงาน และผลงานที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถประเมินทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม และสมรรถนะของผู้เรียนได้ครอบคลุมมากขึ้น

๖. ครูเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง สามารถนำผลการจัดกิจกรรม ข้อมูลจากการสังเกต การประเมิน และความคิดเห็นของผู้เรียนมาสะท้อนผล วิเคราะห์ และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ตามวงจร PDCA อย่างต่อเนื่อง

๗. ครูสามารถพัฒนาสื่อและนวัตกรรมจากทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน ทำให้เกิดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ประหยัด ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับบริบท และสามารถประยุกต์ใช้กับกิจกรรมอื่นได้

๑๒. ผลต่อโรงเรียน

การดำเนินงาน “โคมโพลีสตตบงกชจักสาน” ส่งผลให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชน ดังนี้

๑. โรงเรียนมีนวัตกรรมการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านงานอาชีพที่เป็นรูปธรรม โดยใช้ CRAFT MODEL ร่วมกับวงจร PDCA สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานและการลงมือปฏิบัติจริง

๒. โรงเรียนมีระบบการดำเนินงานที่เชื่อมโยงการวิเคราะห์บริบท การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินงาน การนิเทศติดตาม การประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ทำให้การจัดการเรียนรู้มีความเป็นระบบและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

๓. โรงเรียนสามารถนำวัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ และทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้ ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดการสูญเปล่า และสร้างคุณค่าให้กับสิ่งที่มีอยู่ในบริบทของโรงเรียนและชุมชน

๔. โรงเรียนมีผลงานและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ “โคมโพลีสตตบงกชจักสาน” ที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน สามารถใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ด้านการจัดการเรียนรู้ นำไปจัดแสดง เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้

๕. เกิดบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริง ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม คุณธรรมในการทำงาน และการเรียนรู้จากประสบการณ์

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๖. โรงเรียนมีแนวทางในการบูรณาการ งานอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุเหลือใช้ เข้ากับการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๗. นวัตกรรมสามารถนำไปเป็นต้นแบบและขยายผลสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพและศิลปวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามบริบทและความสนใจของแต่ละกลุ่มได้

๑๓. ผลต่อชุมชน/ภาคีเครือข่าย

การดำเนินงานก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยมุ่งใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และร่วมส่งเสริมคุณธรรม ทักษะอาชีพ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

๑. ชุมชนและภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้านงานจักสาน งานประดิษฐ์ และการใช้วัสดุท้องถิ่น ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒. ผู้เรียนได้เรียนรู้จากทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และบริบทจริงของชุมชน ทำให้เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา และทรัพยากรของท้องถิ่น

๓. เกิดแนวคิดและความตระหนักร่วมกันในการนำวัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติกลับมาใช้ประโยชน์ ลดการสูญเสียของทรัพยากร และสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุที่มีอยู่ในชุมชน

๔. ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่ายสามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ สนับสนุนวัสดุ และอุปกรณ์ ให้คำแนะนำ และร่วมสะท้อนความคิดเห็นเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และคุณภาพของชิ้นงาน

๕. ผลงาน “โคมไฟสตบงกชจักสาน” เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่แนวคิดด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน

๖. เกิดแนวทางการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน สามารถต่อยอดสู่กิจกรรมฝึกอาชีพ การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในอนาคต

โดยภาพรวม การดำเนินงานก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงระบบระหว่าง “โรงเรียน-ครู-ผู้เรียน-ครอบครัว-ชุมชน” โดยใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่นเป็นฐานในการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดทั้งคุณธรรมจริยธรรม สมรรถนะอาชีพ ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

๑๔. ปัจจัยความสำเร็จ บทเรียนที่ได้รับ ความโดดเด่น และการขยายผล

๑๔.๑ ปัจจัยความสำเร็จ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

๑) การบริหารจัดการที่มีเป้าหมายและเป็นระบบผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทสภาพปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของผู้เรียน ตลอดจนทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพของผู้เรียนให้ชัดเจน โดยใช้ CRAFT MODEL เป็นกรอบกระบวนการเรียนรู้ และวงจร PDCA เป็นกลไกกำกับคุณภาพ ทำให้การดำเนินงานมีทิศทางและสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

๒) ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วางแผน ออกแบบ ทดลอง ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหา ตรวจสอบ และปรับปรุงผลงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ มีแรงจูงใจ และพัฒนาความรับผิดชอบ วินัย ความซื่อสัตย์ ความอดทน การทำงานเป็นทีม และความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

๓) การใช้บริบทจริงและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ การนำวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น เช่น ตอกไม้ไผ่ เศษไม้ไผ่ เศษตอก เชือกกล้วย เชือกปอ และวัสดุเหลือใช้ มาเป็นฐานในการสร้าง “โคมไฟ สัตตบงกชจักสาน” ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง เห็นคุณค่าของทรัพยากร ภูมิปัญญางานจักสาน และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการดำรงชีวิตและแนวคิดด้านอาชีพได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔) CRAFT MODEL มีความชัดเจนและเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ CRAFT MODEL ทำหน้าที่เป็นกรอบในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตั้งแต่ การศึกษาบริบทและกำหนดโจทย์ การค้นคว้าและจัดการทรัพยากร การเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติ การสร้างชิ้นงานและรับข้อมูลย้อนกลับ ตลอดจนการถ่ายทอดผลงานและทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนชัดเจนและมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

๕) การใช้วงจร PDCA เป็นกลไกพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การนำวงจร PLAN-DO-CHECK-ACT มาใช้ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การนิเทศติดตามและประเมินผล ไปจนถึงการสะท้อนผล และปรับปรุงพัฒนา ช่วยให้ผู้สามารถนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คุณภาพชิ้นงาน และการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖) บทบาทของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกและโค้ชการเรียนรู้ ครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวก และผู้ให้คำปรึกษา คอยชี้แนะ สนับสนุนการแก้ปัญหา และให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจและรับผิดชอบการทำงานของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

๗) การสนับสนุนจากโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้ข้อเสนอแนะ และการเผยแพร่ผลงานจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เป็นแรงเสริมสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในโรงเรียนกับบริบทของชุมชน และนำไปสู่การพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑๔.๒ บทเรียนที่ได้รับ

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การดำเนินงานทำให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและสมรรถนะอาชีพควรเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท ความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบผลงานของตนเอง

นอกจากนี้ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญทั้ง “กระบวนการ” และ “ผลงาน” ผู้เรียนควรได้รับโอกาสในการทดลอง ปรับเปลี่ยน แก้ไขข้อผิดพลาด และพัฒนาผลงานหลายครั้ง เพราะการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและข้อมูลย้อนกลับช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความอดทน และสมรรถนะอาชีพได้อย่างแท้จริง

อีกบทเรียนสำคัญ คือ วัสดุเหลือใช้สามารถเปลี่ยนจากสิ่งที่มีมูลค่าต่ำให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มได้ หากผู้เรียนได้รับการส่งเสริมด้านการคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า กระบวนการดังกล่าวจึงไม่ได้มุ่งเพียงการสร้างชิ้นงาน แต่เป็นการปลูกฝังคุณธรรมด้านความประหยัด ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และแนวคิดการพึ่งพาตนเอง

ขณะเดียวกัน การใช้ CRAFT MODEL ควบคู่กับวงจร PDCA ทำให้เห็นว่า นวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จควรมีทั้งกรอบกระบวนการเรียนรู้ที่ชัดเจนและระบบกำกับติดตามที่สามารถนำข้อมูลจริงมาใช้ในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพที่ยั่งยืน

๑๔.๓ ความโดดเด่นของผลงาน

“โคมไฟสัตตบงกชจักสาน” มีความโดดเด่นในฐานะ นวัตกรรมการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรมจริยธรรม และสมรรถนะอาชีพเข้าด้วยกัน โดยนำ วัสดุธรรมชาติและ วัสดุเหลือใช้ + งานจักสาน + การออกแบบผลิตภัณฑ์ + Active Learning + Project-Based Learning + CRAFT MODEL + PDCA มาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

จุดเด่นสำคัญ คือ ผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้เพียง “วิธีทำชิ้นงาน” แต่ได้เรียนรู้ตั้งแต่ การคิด วิเคราะห์ ปัญหา วางแผน คำนวณ ออกแบบ เลือกใช้วัสดุและเครื่องมือ ลงมือปฏิบัติ แก้ไขข้อผิดพลาด ตรวจสอบคุณภาพ รับข้อมูลย้อนกลับ ปรับปรุง และนำเสนอผลงาน จึงเกิดการพัฒนทั้งด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น คุณธรรมจริยธรรม และสมรรถนะอาชีพ

นอกจากนี้ ผลงานยังนำ อัตลักษณ์ของ “ดอกบัวสัตตบงกช” มาผสมผสานกับภูมิปัญญางานจักสาน เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่สะท้อนความคิดสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ท้องถิ่น สามารถใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัสดุท้องถิ่น และวัสดุเหลือใช้

ความโดดเด่นของนวัตกรรมจึงไม่ได้อยู่ที่ “ชิ้นงานโคมไฟ” เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้าง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคน” ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีทักษะการทำงาน มีสมรรถนะอาชีพ เห็นคุณค่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและต่อยอดสู่อาชีพได้

๑๔.๔ การขยายผล

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การขยายผลดำเนินการใน ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ ระดับชั้นเรียน นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ตาม CRAFT MODEL ไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมงานประดิษฐ์ งานช่าง งานอาชีพ และการสร้างผลิตภัณฑ์ในระดับชั้นอื่น โดยปรับวัสดุ ขั้นตอน และระดับความซับซ้อนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน พร้อมบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมและสมรรถนะอาชีพในกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ระดับที่ ๒ ระดับโรงเรียน เผยแพร่กระบวนการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือ และตัวอย่างชิ้นงานให้ครู และบุคลากรทางการศึกษานำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม Active Learning, Project-Based Learning และกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียน

ระดับที่ ๓ ระดับชุมชนและภาคีเครือข่าย เผยแพร่ผลงานและองค์ความรู้ผ่านนิทรรศการ กิจกรรมของโรงเรียน การจัดแสดงผลงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ด้านงานจักสาน เพื่อสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน

ระดับที่ ๔ ระดับการเผยแพร่และพัฒนาต่อยอด จัดทำองค์ความรู้ ขั้นตอนการดำเนินงาน CRAFT MODEL แนวทางการใช้วงจร PDCA ตัวอย่างชิ้นงาน และเครื่องมือวัดและประเมินผล เพื่อใช้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากวัสดุท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้ ตลอดจนเผยแพร่ผ่านสื่อและช่องทางประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน และนำข้อเสนอแนะจากการเผยแพร่มาใช้ในการปรับปรุงและต่อยอดนวัตกรรม

ทั้งนี้ การขยายผลมุ่งให้ “โคมโพลีตตบงกชจักสาน” ไม่เป็นเพียงชิ้นงานของผู้เรียน แต่เป็นต้นแบบกระบวนการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านคุณธรรมและสมรรถนะอาชีพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่หลากหลาย และต่อยอดไปสู่ผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมอาชีพรูปแบบอื่นได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย

สรุปภาพรวม

ปัจจัยความสำเร็จ บทเรียนที่ได้รับ ความโดดเด่น และการขยายผลของนวัตกรรม สะท้อนให้เห็นว่า CRAFT MODEL เป็นกรอบขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ส่วน PDCA เป็นกลไกกำกับคุณภาพและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เมื่อผสมผสานกับการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงสามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่ “คนดี มีทักษะ มีอาชีพ และพึ่งพาตนเองได้” อันสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาและพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐

บรรณานุกรม

Bonwell, Charles C. and James A. Eison. Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C.: George Washington University, 1991.

Deming, W. Edwards. Out of the Crisis. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study, 1986.

Kolb, David A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984.

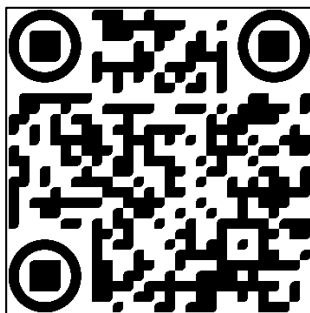
Thomas, John W. A Review of Research on Project-Based Learning. San Rafael, CA: Autodesk Foundation, 2000.

ภาคผนวก

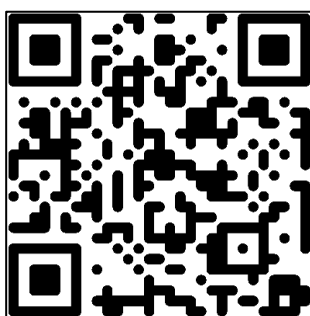
วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

สแกนเอกสารเอกสาร ภาคผนวก

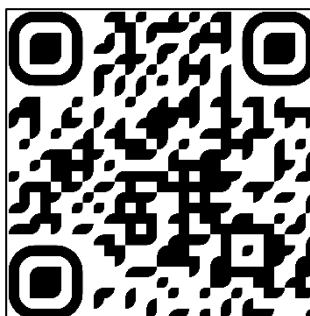
ภาคผนวก ก หลักฐานการเผยแพร่/การได้รับการยอมรับ/รางวัลที่ได้รับ

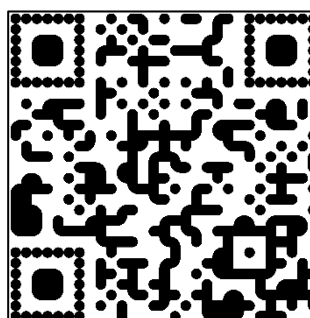
ภาคผนวก ข เครื่องมือการวัดและประเมินผล

ภาคผนวก ค ภาพประกอบการดำเนินกิจกรรม (เชิงประจักษ์)

ภาคผนวก ง เอกสารอนุมัติ เผยแพร่ และเกียรติบัตร

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ข้อมูลผู้นำเสนอผลงาน

ชื่อ-ชื่อสกุล ว่าที่ร้อยตรี ธนัท เล็กเกา

วัน/เดือน/ปีเกิด วันที่ ๑๘ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๖ อายุ ๔๒ ปี

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการชำนาญการ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง)

ตั้งอยู่เลขที่ ๖/๑๑ หมู่ ๘ ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๒๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๕๑๖ ๒๕๒๙

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ ๒๑/๔๒ ซอยรังสิต-นครนายก ๒๔ ซอย ๑ ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี

จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๓๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖ ๐๓๒๗๘๔๑

คุณวุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ปริญญาโท ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชา ภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการ

การศึกษา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จังหวัดนนทบุรี

ประวัติการรับราชการ/การทำงาน

ประวัติการรับราชการ

เริ่มรับราชการตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมอายุราชการ ๑๐ ปี ๒ เดือน

วัน เดือน ปี เริ่มปฏิบัติงาน	ตำแหน่ง	ระดับ	สถานที่ทำงาน
๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙	ครูผู้ช่วย	-	โรงเรียนธัญบุรี สพม.ปทุมธานี
๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑	ครู	คศ.๑	โรงเรียนธัญบุรี สพม.ปทุมธานี
๒๔ มกราคม ๒๕๖๖	ครู	คศ.๒	โรงเรียนธัญบุรี สพม.ปทุมธานี
๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึงปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการ ชำนาญการ	-	โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง) สพป.ปทุมธานี เขต ๑

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)